

TER BESLISSING

Datum

1 mei 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/32822

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Beslistermijn

12-05-2025

Bijlage(n)

4

Aan de minister

nota

Kamerbrief Beleidsdoorlichting HXII art. 14 Wegen en
Verkeersveiligheid

Aanleiding

In de Kamerbrief "Aankondiging beleidsdoorlichting HXII art. 14 Wegen en Verkeersveiligheid" is aan de Kamer toegezegd dat er een beleidsdoorlichting wordt uitgevoerd over de periode 2016 – 2022 in lijn met de Richtlijn Periodieke Evaluaties 2022 (RPE).¹

Dit is een onderzoek naar de uitgaven in het kader van begroting HXII artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid en de daaraan gekoppelde begrotingsartikelen van het Mobiliteitsfonds (artikel 12 en artikel 17) over de periode 2016 tot en met 2022. De volgende onderdelen zijn daarbij niet meegenomen: 1) Lucht en Geluid, 2) Duurzame Mobiliteit en 3) Zuidasdok (en daarmee geheel artikel 17).

De beleidsvoorlichting heeft door verschillende factoren vertraging opgelopen, de Kamer is hier door middel van de strategische evaluatie agenda (SEA) over geïnformeerd. Het eindrapport wordt samen met het oordeel van de onafhankelijke deskundige en een aanbiedingsbrief aan de Kamer aangeboden. Dit verloopt via de CFL en RFL.

Geadviseerd besluit

Instemmen met de bijgesloten Kamerbrief over de bevindingen van de beleidsdoorlichting van artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid 2016 – 2022, de agendering voor de CFL en vervolgens de RFL.

Kernpunten

Bevindingen beleidsdoorlichting

- De beleidsdoorlichting is uitgevoerd door onderzoekers van KWINK groep, REBEL en Goudappel. Daarnaast is er een werkgroep opgesteld met verschillende beleidsmedewerkers met specifieke kennis van de beleidsterreinen en een begeleidingscommissie met interne en externe deskundigen die hebben toegezien op de kwaliteit van de beleidsdoorlichting.
- Er worden door de onderzoekers verschillende witte vlekken in de beschikbare evaluaties en onderzoeken geconstateerd. Ze zijn vooral scherp op het gebrek aan ex-post onderzoek op aanleg- en instandhoudingsprojecten, waarop de grootste uitgaven van het begrotingsartikel plaatsvinden. In de voorgaande beleidsdoorlichting over de periode 2011 – 2015 is ook gewezen op de

¹ Kamerstuk 32 861, nr. 76

aanwezigheid van witte vlekken, daar waar het de beschikbaarheid van informatie over (ex-post) doeltreffendheid en doelmatigheid betreft.

- De onderzoekers zijn kritisch en geven aan dat zij het beleid over 2016 – 2022 als niet doeltreffend en doelmatig beoordelen. Er worden daarbij wel een aantal belangrijke nuanceringen gemaakt: 1) de ambitieuze formulering van de (sub)doelstellingen, 2) de complexiteit van het beleidsterrein die de afgelopen jaren sterk is toegenomen, en 3) dit wil niet zeggen dat afzonderlijke maatregelen geen effect hebben gehad.
- Een van de randvoorwaarden van de RPE is dat minimaal één doelmatige optie wordt geschetst waarmee een besparing van 20% op de budgettaire grondslag van het beleidsthema kan worden gerealiseerd. De onderzoekers hebben zich beperkt tot maatregelen die direct kunnen worden ingezet om in 2028 een besparing op te leveren. Als gevolg tellen de verschillende maatregelen die worden geschetst op tot slechts 15% van de budgettaire grondslag.
- De onderzoekers beschrijven zes verschillende denkrichtingen met verschillende maatregelen ter besparing en verbeteringen, maar ze verwachten dat deze maatregelen effect hebben op het doelbereik en daardoor ook niet doelmatig zijn. Zij adviseren om een deel van de geschetste besparingen in te zetten op maatregelen voor gedragsverandering.
- Niet alle maatregelen die door de onderzoekers zijn opgenomen kunnen worden uitgewerkt. Sommige maatregelen staan op gespannen voet met het Regeerakkoord of de afspraken die zijn gemaakt met de regio. De resterende maatregelen hebben overlap met lopende trajecten, en daar zal vervolgens de afweging moeten worden gemaakt of deze maatregelen inderdaad de gewenste effecten opleveren.
- De onderzoekers hebben de volgende aanbevelingen meegegeven in het eindrapport: 1) houd de programmering van evaluatieonderzoek de komende jaren tegen het licht, en vul de Strategische Evaluatie Agenda vervolgens aan (waaronder ex-post evaluaties), 2) zorg, gegeven de grote omvang van de bedragen, voor een diepere uitsplitsing van de uitgaven op de onderdelen Aanleg en Onderhoud en vernieuwing, en 3) ontwikkel de doelstellingen en indicatoren die in de Rijksbegroting zijn opgenomen verder door.

Oordeel van de onafhankelijk deskundige

De RPE stelt dat een onafhankelijke deskundige een oordeel geeft over de validiteit en betrouwbaarheid van de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek. Dit was prof. dr. Carl Koopmans (onderzoeksdirecteur SEO Economisch Onderzoek, en hoogleraar Beleidsevaluaties aan de VU). Hij geeft aan dat de beleidsdoorlichting van artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid op een gedegen en zorgvuldige wijze is uitgevoerd.

Reactie en uitwerking op beleid

- De komende tijd wordt de programmering van de SEA voor artikel 14 kritisch tegen het licht gehouden. Ook wordt de wijze waarop doelmatigheid wordt meegenomen in evaluaties en onderzoeken expliciet wordt toegelicht in de SEA voor 2026. Deze wordt volgend jaar bij Prinsjesdag gepubliceerd.
- Daarnaast gaat IenW concreet aan de slag met de vraag hoe ex-post onderzoeken op een goede manier kunnen worden vormgegeven voor de onderdelen "Aanleg" en "Onderhoud en vernieuwing". IenW gaat onderzoeken op welke wijze ex-post evaluaties zodanig kunnen worden kunnen worden uitgevoerd dat de resultaten inzicht geven in hoe we het beleid concreet

Datum

1 mei 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/32822

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

de Minister

Bijlage(n)

4

kunnen verbeteren, zonder dat de onderzoekslast voor deze beleidsterreinen onevenredig zwaar wordt. Deze analyse krijgt een plek in de komende SEA.

- In de ontwerpbegroting van 2024 zijn in het kader van de leesbaarheid al een aantal verbeteringen doorgevoerd in artikel 14. Ook voor de ontwerpbegroting 2026 worden stappen gezet om het begrotingsartikel nog verder te verbeteren. Een diepere uitsplitsingen van uitgaven in de begroting zullen hiermee in samenhang moeten worden bekeken. De toegankelijkheid en leesbaarheid van het begrotingsartikel is leidend.
- De onderzoekers hebben geconstateerd dat de ambitieuze formulering van een aantal doelstellingen, bijvoorbeeld de ambitie van nul verkeersslachtoffers in 2050, er bij voorbaat voor zorgt dat deze nagenoeg onhaalbaar zijn. De komende tijd moet aandacht worden besteed aan op welke wijze IenW kan sturen op haalbare doelstellingen met meetbare indicatoren. Dit moet een terugkerende plek krijgen in onze communicatie richting de Kamer, waaronder de begrotingsstukken.

Datum
1 mei 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/32822

Opgesteld door
DG Mobiliteit
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan
de Minister

Bijlage(n)
4

Krachtenveld

De Kamerbrief is intern afgestemd met directie Financieel-Economische Zaken (FEZ) en Rijkswaterstaat (RWS), en extern afgestemd met de Inspectie der Rijksfinanciën (IRF).

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief beleidsdoorlichting artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid	In de Kamerbrief worden de conclusies en aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting weergegeven en op welke manier hiermee om zal worden gegaan.
03	Eindrapport beleidsdoorlichting artikel 14 Wegen en Verkeersveiligheid 2016 - 2022	Het onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid, inclusief besparingsoptie.
04	Oordeel onafhankelijke deskundige op het eindrapport	Een onafhankelijk oordeel over de validiteit en betrouwbaarheid van de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek.
05	Agenderingsformulier CFL	

Toelichting

- De planning van de beleidsdoorlichting is uitgelopen door verschillende factoren, waaronder de aanbesteding en selectie van de onderzoekers. Daarnaast gaat het bij begrotingsartikel 14 om een omvangrijk beleidsterrein waarvan de complexiteit de afgelopen jaren flink is toegenomen, dit vraagt om een goede afstemming en zorgvuldigheid. Ook de IRF is betrokken bij deze afstemming. De Kamer is op de hoogte gesteld van aanpassingen in de planning door middel van de SEA, bij ontwerpbegroting en jaarverslag.
- De conclusies van het onderzoeksbureau zijn hard als het gaat om de doeltreffendheid en doelmatigheid. Maar het onderzoeksbureau geeft zelf al aan dat er belangrijke nuanceringspunten zijn. De boodschap die IenW kan meenemen uit het eindrapport is dat we een aantal belangrijke verbeteringen kunnen doorvoeren in hoe we communiceren over onze doelstellingen en hoe we evalueren. Juist nu er scherpe keuzes moeten worden gemaakt, staat de haalbaarheid van de doelstellingen onder druk en is duidelijk dat ambities en doelstellingen nog weleens door elkaar lopen.
- De denkrichtingen ter besparing en verbetering bevatten geen nieuwe inzichten, maar sluiten vooral aan bij trajecten die al zijn opgestart zoals BKN en SPV. Dit komt onder andere omdat de onderzoekers zich hebben gericht op maatregelen die op de korte termijn wat opleveren. Ze zijn dan ook niet ingegaan op maatregelen zoals wegbeprijzing en tolheffing. Hiermee hebben de onderzoekers zich aan de RPE 2022 gehouden, maar deze strikte interpretatie zou eventueel tot vragen kunnen leiden vanuit het ministerie van Financiën.
- In de voorgaande beleidsdoorlichting van begrotingsartikel 14 over de periode 2011 – 2015 is door de onderzoekers ook al gewezen op het relatief beperkte ex-post onderzoek. De afgelopen jaren is er veel energie en aandacht gaan zitten in vraagstukken zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave. Hierbij is vooral prioriteit gegeven aan onderzoek aan de voorkant van projecten zodat er besluitvorming kon plaatsvinden.
- Gegeven de scherpe keuzes die gemaakt moeten worden, kunnen ex-post evaluaties op dit moment juist een goede bijdrage leveren aan de beschikbare beslisinformatie en meer transparantie geven over de afwegingen. We gaan onderzoeken op welke manier we ex-post onderzoek het beste kunnen uitvoeren om dit mogelijk te maken.

Datum

1 mei 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/32822

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir. Wegen en
Verkeersveiligheid
Programmering Rijkswegen

Aan

de Minister

Bijlage(n)

4